

Vámos Tibor

## Rendszerek és filozófia

A rendszerek és a filozófia mély kapcsolatainak vázolója fontos része annak az elképzelésnek, amiben ez a Sysbook született. A vonatkozások ismertetése nem hordozza a filozófia tudományának helyesen kötelező publikációs ismérveit, a hivatkozásokat, a hivatkozott szerzők munkáinak értékelését, az ezeket dokumentáló lábjegyzeteket.

Azzal a meghatározással, amit ebben a műben alkalmazunk: minden rendszer, lényegében filozófiai gyakorlatot űzünk. Filozófiai gyakorlatot, azaz kísérletet arra, hogy megkeressük a minden rendszer közös dolgait, szemléletet, tárgyalási és kezelési eszközrendszereket. Közös tehát a szemlélet, amit a részleteiben ez az írás igyekszik összefoglalni, a kezelési eszközrendszerben pedig elsősorban a matematika hatalmas és állandóan gazdagodó tudománya, beleértve a matematika legfontosabbá vált gyakorlati eszköz-származékát, a számítástechnikát. A filozófiai szemlélet címszavát a konstruktív szkepticizmus igyekszik tükrözni.

*„Nicht wie die Welt ist, ist das Mystische, sondern dass sie ist.”*

Wittgenstein: Tractatus, 6.44.

Nem az a misztikum, hogy milyen a világ, hanem az, hogy van.

Rendszerekkel foglalkozunk. Definíciónk szerint rendszer olyan entitás, amely valamilyen szempontok szerint lehatárolva, önálló képet jelent tudatunkban és ugyanakkor kapcsolódásokat is reprezentál más rendszerekkel. Így tekintve, a rendszer tudatainkban képzett fogalom és a feltételezett végső fizikai elemi részecskék kivételével takar mindent, ami tudatunkban a valóságokról alkotott képeivel szerepel. Ezzel az általánosítással és tudati reprezentációval lett minden időben annak a törekvésnek a tárgya, ami az érzékelt valóságot, az érzékelést és megjelenítést igyekszik összefogni, tudatunk összképét és az összképet konstruáló mechanizmusokat valamilyen egységben tekinteni. Ez az egység tehát maga is rendszer, fogalmi meghatározásaink szerint a filozófia.

Ezzel kapcsolatban mindig fennállt az a törekvés, hogy az adott idők, embercsoportok és egyének filozófiai rendszerképe a valóság hű és lehetőleg változatlan érvényű lenyomata legyen, de a dolog természete szerint ez mindig is nagy változatosságot mutatott. Lényeges haladásnak tekinthetjük ennek tudomásul vételét és nyomában azt az igyekezetet, amely az adott időben, az adott körülmények között szeretne az adott embercsoport, sőt az így adott egész emberiség számára használható összképeket alkotni.

Ezt az összképet gazdagítják és folytonosan zavarják a szaktudományok, amelyek a maguk ismeretszerző és értékelő módszereivel folytonosan bővítik és tömörítik a valamilyen módon használható, eligazító összképet, világnézetet.

Rendszerelméleti megfontolásaink igyekeznek egy pragmatikus megközelítést kialakítani, részben módszertani eszközökkel, részben pedig azoknak a kérdéseknek a kiemelésével, amelyek mintegy visszahatásként jelentkeznek az embernek, mint a gondolkodási leképezés alanyának a világában.

A módszertan a szűkebb értelemben vett rendszerelmélet, azoknak a módszereknek a kritikus gyűjteménye és folytonos fejlesztése, amelyekkel a valóságról alkotandó képeinket konstruáljuk. Mint erre utaltunk, ezek között kiemelt szerepű a matematika és annak alkalmazási technikái, a megfigyelések gyorsan bővülő eszközei, érzékelési technikák és azok módszereinek kritikai és általánosítható tanulságai.

A pragmatikus megközelítés egyik legfontosabb vonása az a kritikai gondolkodásmód, ami ezekhez a szaktudományi eredményekhez szorosan csatlakozva állandóan megújuló képeinket kíséri, magának a kritikai gondolkodásnak a módszereit igyekszik tökéletesíteni.

A filozófia így szubjektív, akkor is, ha törekvéseiben objektíválni szeretné az adott világ adott képeit. Ez az ellentmondásos nézet adhat felmentést a professzionális szigorúságot mellőző szövegeknek.

A filozófiai tradíciónak megfelelően csoportosítjuk a nézeteket.

[Rendszerek és filozófia: Ontológia](#)

[Rendszerek és filozófia: Episztemológia](#)

[Rendszerek és filozófia: Etika](#)

[Rendszerek és filozófia: Esztétika](#)